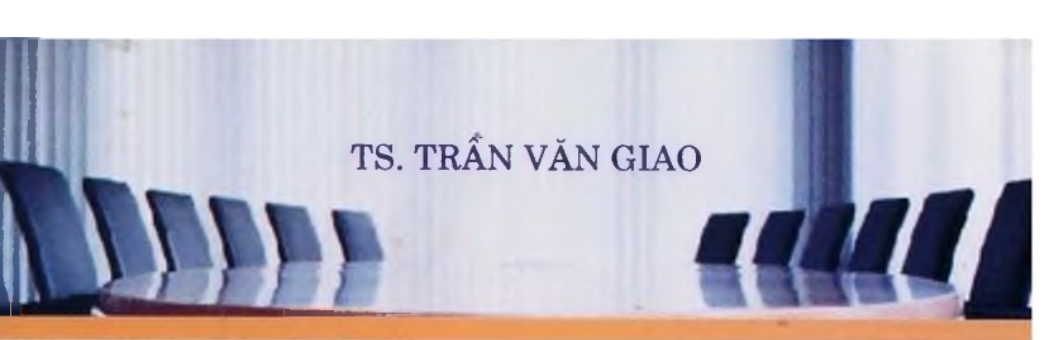

TS. TRẦN VĂN GIAO

[?] GIẢI ĐÁP

VỀ QUẢN LÝ

TÀI CHÍNH CÔNG

TS. TRẦN VĂN GIAO

GIẢI ĐÁP
VỀ QUẢN LÝ
TÀI CHÍNH CÔNG

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Tài chính công là công cụ của Nhà nước, gắn liền với bộ máy nhà nước, để phục vụ và thực hiện các chức năng và vai trò quản lý vĩ mô của Nhà nước đối với toàn bộ nền kinh tế. Hoạt động của tài chính công rất đa dạng, liên quan đến mọi lĩnh vực kinh tế - xã hội và tác động đến mọi chủ thể trong xã hội. Vì vậy, quản lý tài chính công nhằm thúc đẩy nâng cao hiệu quả hoạt động tài chính công đạt tới các mục tiêu đã định là hết sức cần thiết.

Hiện nay, ở Việt Nam, mặc dù đã có một số giáo trình, sách tham khảo liên quan đến môn học quản lý tài chính công, nhưng cho đến nay vẫn chưa có sách hoặc tài liệu nào xuất bản dưới dạng hệ thống và giải đáp những vấn đề về lý luận cơ bản, cũng như liên hệ với thực tiễn về môn học này. Để đáp ứng nhu cầu nghiên cứu, học tập môn học quản lý tài chính công phục vụ cho việc đào tạo của các hệ bồi dưỡng kiến thức, cử nhân, cao học về kinh tế và hành chính, đặc biệt là chuyên ngành quản lý tài chính công, cũng như để các cán bộ, công chức nắm vững những nội dung cơ bản về môn học này phục vụ cho công tác quản lý, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia xuất bản cuốn sách ***Giải đáp về quản lý tài chính công*** do TS. Trần Văn Giao, giảng viên Học viện Chính trị - Hành chính quốc gia Hồ Chí Minh

Nội dung cuốn sách bao gồm các câu hỏi và giải đáp, được chia thành 6 phần:

Phần I: Tổng quan về tài chính công và quản lý tài chính công.

Phần II: Thu tài chính công và quản lý thuế, phí, lệ phí.

Phần III: Quản lý chi tiêu công.

Phần IV: Quản lý vay nợ của Chính phủ và tín dụng nhà nước.

Phần V: Quản lý ngân sách nhà nước.

Phần VI: Quản lý các quỹ tài chính ngoài ngân sách nhà nước.

Cuốn sách này được biên soạn trong điều kiện nền kinh tế Việt Nam đang chuyển biến theo hướng mở cửa và hội nhập, nhiều vấn đề về lý luận và văn bản pháp lý về kinh tế tài chính và đặc biệt trong lĩnh vực quản lý tài chính công còn phải tiếp tục nghiên cứu và hoàn thiện. Do vậy, nội dung và hình thức của cuốn sách không tránh khỏi những khiếm khuyết nhất định. Nhà xuất bản và tác giả mong nhận được những ý kiến đóng góp chân thành của các nhà khoa học, nhà quản lý kinh tế, tài chính để cuốn sách được hoàn thiện hơn trong lần tái bản sau.

Tháng 4 năm 2009

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

PHẦN I

TỔNG QUAN VỀ TÀI CHÍNH CÔNG VÀ QUẢN LÝ TÀI CHÍNH CÔNG

I. TỔNG QUAN VỀ TÀI CHÍNH CÔNG

1. Tài chính công là gì?

"Tài chính công" là một phạm trù kinh tế gắn với thu nhập và chi tiêu của Chính phủ. Tài chính công vừa là nguồn lực để Nhà nước thực hiện các chức năng vốn có của mình, vừa là công cụ để Nhà nước chi phối, điều chỉnh các hoạt động khác của xã hội nhằm thực hiện những nhiệm vụ phát triển kinh tế, chính trị, xã hội của đất nước.

Để xác định khái niệm và phạm vi của tài chính công, có thể dựa vào ba tiêu chí sau:

Về sở hữu: Tài chính công là loại hình tài chính thuộc sở hữu nhà nước.

Về tính chất: Tài chính công phục vụ cho các lợi ích chung, lợi ích công cộng của toàn xã hội, của quốc gia hoặc của tuyệt đại đa số nhân dân.

Về mục đích: Hoạt động của tài chính công không nhằm

các hoạt động thuộc về các chức năng vốn có của Nhà nước đối với xã hội, trong đó đặc biệt là thực hiện chức năng quản lý nhà nước và cung ứng các dịch vụ công.

Các nguồn tài chính chỉ được coi là tài chính công khi nó thoả mãn cả ba tiêu chí nêu trên, nếu chỉ thoả một hoặc hai tiêu chí thì chưa đủ căn cứ để xác định đó có phải là tài chính công hay không?

Như vậy, các nguồn tài chính tương ứng với các quỹ tiền tệ bảo đảm đồng bộ ba tiêu chí trên được coi là tài chính công.

Có thể xem xét tài chính công theo các mặt sau:

Về hình thức: Tài chính công phản ánh hệ thống các quỹ tiền tệ thuộc sở hữu công, được sử dụng vì lợi ích chung của cộng đồng, được điều chỉnh bởi luật công.

Về nội dung: Tài chính công phản ánh quá trình hình thành và sử dụng hệ thống các quỹ tiền tệ thông qua quá trình phân phối và phân phối lại của cải xã hội dưới dạng giá trị.

Về bản chất:

- Tài chính công phục vụ cho lợi ích chung của cộng đồng, không bị chi phối bởi các lợi ích cá biệt nào.

- Tài chính công mang tính chính trị rõ rệt. Những nhiệm vụ và mục tiêu chính trị của Nhà nước quyết định việc động viên, phân phối và sử dụng các nguồn lực của tài chính công.

- Tài chính công mang tính lịch sử: những chính sách và quyết định về tài chính công chỉ được đưa ra và thực

- Tài chính công không được bồi hoàn trực tiếp: việc đóng góp vào tài chính công và việc hưởng thụ những lợi ích từ tài chính công đem lại không phụ thuộc vào khả năng, mức độ đóng góp của các thành viên trong xã hội.

- Việc phân phối và phân bổ các nguồn lực tài chính công không những liên quan đến lợi ích của người đóng góp và người được thụ hưởng mà còn tác động sâu sắc đến các vấn đề chính trị, kinh tế, xã hội, an ninh quốc phòng và đối ngoại.

Từ những phân tích trên đây có thể đưa ra khái niệm tổng quát về tài chính công như sau: *Tài chính công là toàn bộ các hoạt động thu, chi bằng tiền do Nhà nước tiến hành, nó phản ánh hệ thống các quan hệ kinh tế nảy sinh trong quá trình tạo lập và sử dụng các quỹ công nhằm phục vụ và thực hiện các chức năng của Nhà nước đối với việc đáp ứng các nhu cầu, lợi ích chung của toàn xã hội.*

Khi nghiên cứu tài chính công, cần lưu ý một số điểm sau:

- *Phân biệt giữa tài chính công và tài chính nhà nước.*

Thuật ngữ "tài chính công" được dùng khá phổ biến trong các văn bản quản lý tài chính của các nước. Tuy nhiên ở Việt Nam, thuật ngữ này mới du nhập vào trong những năm gần đây và được sử dụng rất hạn chế trong các văn bản quản lý tài chính của Nhà nước. Vì vậy, cho đến nay nhận thức về tài chính công dưới góc độ khái niệm, đặc điểm, phạm vi và chức năng, vai trò của tài chính công cũng có những quan niệm khác nhau.

Có quan niệm đồng nhất tài chính công với tài chính

quá trình tạo lập và sử dụng các quỹ tiền tệ của Nhà nước nhằm thực hiện các chức năng kinh tế - xã hội của Nhà nước. Do vậy, tài chính công và tài chính nhà nước giống nhau về bản chất và chỉ khác nhau về phạm vi. Đó là: tài chính nhà nước bao gồm tất cả các khâu cơ bản của hệ thống tài chính quốc gia, nhưng tài chính công chỉ bao gồm một số khâu của hệ thống tài chính quốc gia, trong đó không bao gồm khâu tài chính của doanh nghiệp nhà nước. Nói một cách khác, tài chính nhà nước có phạm vi rộng hơn tài chính công.

- Phân biệt giữa tài chính công và tài chính "tư".

Tài chính công có những điểm giống và khác với tài chính "tư" - tài chính của khu vực tư nhân. Điểm giống nhau giữa tài chính công và tài chính "tư" là ở chỗ, chúng đều thuộc phạm trù tài chính. Đó là hệ thống các quỹ tiền tệ được hình thành trong quá trình phân phối và phân phối lại của cải xã hội dưới dạng giá trị và được chi dùng cho hoạt động kinh tế, chính trị, xã hội của đất nước.

Tài chính công khác với tài chính "tư" ở ba điểm sau:

Một là, các quỹ tiền tệ thuộc phạm trù tài chính công thuộc sở hữu công bao gồm sở hữu nhà nước, sở hữu của các tổ chức kinh tế, xã hội, nghĩa là sở hữu của nhiều người, còn tài chính tư là sở hữu của một cá nhân hoặc một nhóm người.

Hai là, các quỹ tiền tệ thuộc phạm trù tài chính công được chi dùng cho lợi ích số đông, không lấy mục tiêu lợi nhuận làm động lực chính, còn tài chính tư chỉ dùng cho lợi ích của một người hoặc một nhóm người lấy mục tiêu

lợi ích của một người hoặc một nhóm người, lấy mục tiêu lợi nhuận làm động lực chính.